

LeefTijd – uitdaging tot onderling pastoraat met ouderen

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Inleiding	6
I. Visie	8
I.1 Ouderen in beeld	8
Inleiding	8
Wie is oud? Wat is oud? – beeldvorming onder de loep	10
Goed ouder worden – correcties op de beeldvorming	15
I.2 Pastoraat in beweging	23
Inleiding	23
Onderling pastoraat met ouderen	23
Problemen of kansen?	25
I.3 Zorg in balans	33
Inleiding	33
Ouderenzorg	34
Andere visie op zorg	36
Pastoraat en zorg	38
II. Vragen en voorstellen	41
II.1 Vragen	43
- Inhoudelijke vragen	43
- Methodische vragen	47
- Organisatorische vragen	50
II.2 Voorstellen	53
Besluit	56

Voorwoord

Zaaien, maaien, oogsten

Met de publicatie van de brochure ‘LeefTijd’ geeft de Diocesane Commissie Ouderenpastoraat¹ van het bisdom van Breda haar taak terug aan de vele werkers in het veld van het pastoraat. Daarmee is het werk niet af. Het is als in de gelijkenis van de zaaier en het hierop gebaseerde kinderliedje *Zaaien, maaien, oogsten*. In de bijna 10 jaar waarin de commissie haar werk heeft mogen doen, heeft zij vanuit haar opdracht aandacht mogen zaaien voor het onderling pastoraat met ouderen. En net als op de akker komt het zaad van het ouderenpastoraat ook allerlei hindernissen tegen alvorens het tot wasdom komt. De commissie heeft hierop geanticipeerd in de uitvoering van de haar opgedragen taak.

Deze brochure is daarom geen ‘draaiboek’ geworden als model voor het opzetten van pastoraat met ouderen in regio’s en parochies. Een draaiboek veronderstelt dat er bepaalde standaard oplossingen zouden zijn. De commissie heeft in de uitvoering van haar werk ervaren dat de situaties zeer divers zijn. Deze brochure wil vooral een handreiking zijn voor u die werkzaam bent in de praktijk van het pastoraat. Een handreiking die u kan inspireren bij het vinden van de vormgeving die het best past in uw omgeving.

De afsluiting van het werk van de Diocesane Commissie Ouderenpastoraat past ook in de ontwikkelingen binnen het bisdom van Breda. Als gevolg van de herstructurering van de diocesane adviescommissies is het ouderenpastoraat onderdeel geworden van de Beleidsadviesraad Geloofscommunicatie en -expressie. Voorts vindt de visie die uit deze brochure spreekt een vruchtbare voedingsbodem in de beleidsontwikkeling van het Bisdom voor de komende jaren.

Het werk op de akker vraagt tijd en geduld, zo zijn tien jaren verstreken tussen het initiatief tot oprichting van de commissie en het verschijnen van deze brochure. In deze tijd heeft de commissie afscheid moeten nemen van een aantal werkers van het eerste uur. In het bijzonder mogen genoemd worden de heer Joop Holtkamp, voorzitter van de commissie tot 2002 en natuurlijk Piet van Dael, secretaris tot zijn overlijden eind 2004. Vanaf het begin maar nog nadrukkelijker na het overlijden van de heer Holtkamp was hij de bevlogen trekker van de commissie en de uitgevoerde projecten.

¹ Achterin deze publicatie vindt u een lijst met namen van de commissieleden.

De commissie heeft haar werk kunnen doen door de inzet van velen die de ontwikkeling van een onderling pastoraat met ouderen ondersteunen. Een woord van dank aan hen is op z'n plaats, met het gevaar anderen te vergeten noemen wij de pastores, bestuurders en vrijwilligers van de regio's Bevelanden/Schouwen-Duiveland en Breda-Oost/Teteringen voor hun betrokkenheid bij het uitgevoerde project. De projectmedewerkers Emmy Simons en Wim van Dongen. Natuurlijk de fondsen die het werk van de commissie, de uitvoering van het veldproject en de realisatie van deze brochure mogelijk maakten. De medewerkers van het Bisdom die na het overlijden van Piet van Dael de commissie ook in praktische zin hebben ondersteund. In het bijzonder mag Ab Kerssies genoemd worden. Door zijn betrokkenheid is Marianne Merckx bereid gevonden deze brochure te schrijven. Wij willen haar bedanken voor de wijze waarop zij het werk, dat in de afgelopen jaren is verricht, heeft verwoord.

Tenslotte dankt de commissie de bisschop van Breda Mgr. Muskens dat hij tien jaar geleden het belang aangaf voor de installatie van een commissie ouderenpastoraat en in deze periode ruimte heeft geboden haar taak uit te voeren en waar nodig aan te passen. Mede door deze betrokkenheid kan pastoraat met en voor ouderen tot wasdom komen op de akker van het pastoraat in onze kerk.

Breda, november 2006

Namens de leden van de Diocesane Commissie Ouderenpastoraat
Mr. P.H. Smittenaar, voorzitter

Inleiding

Wat is ouderenpastoraat? Het lijkt op het eerste gezicht niet zo'n ingewikkelde vraag. Doet elke parochiepastor niet aan ouderenpastoraat? Ouderen vormen immers het grootste deel van de kerkelijke participanten.

Of is ouderenpastoraat de pastorale zorg voor de zeer oude, hulpbehoevende mensen? Pastorale zorg die veel rekening moet houden met de beperkingen van de doelgroep? Ja en nee. In de praktijk zijn dit de twee uitersten waarbinnen allerlei vormen van ouderenpastoraat bestaan.

Naast deze invulling is in het bisdom van Breda een proces in gang gezet dat van een andere opvatting en vormgeving van ouderenpastoraat uitgaat: **onderling pastoraat met ouderen**. Juist omdat het geschetste beeld van ouderenpastoraat zo voor de hand ligt, is de ontwikkeling en inbedding van dit alternatief niet vanzelfsprekend.

De afgelopen jaren is hard gewerkt om onderling pastoraat met ouderen mogelijk te maken en te stimuleren. Een diocesane commissie ouderenpastoraat is ingesteld en aan het werk gegaan. Er zijn diverse studiedagen geweest, er is geïnventariseerd waar en hoe ouderenpastoraat in het bisdom vorm krijgt en er is een project in twee regio's uitgevoerd. In deze brochure worden de resultaten van die initiatieven bij elkaar gebracht.

Het doel is op de eerste plaats de **beeldvorming** rond pastoraat met ouderen corrigeren. Vooroordelen en stereotyperingen blijken de ontwikkeling van deze vorm van pastoraat te belemmeren. Vooroordelen rond oud/ouder worden, rond pastoraat en rond zorg roepen vragen en dilemma's op. Pastoraat met ouderen doorbreekt deze eenzijdige en vooral negatieve beeldvorming door uit te gaan van een andere visie op ouderen, op pastoraat en op zorg. **Deel I** van de brochure werkt deze **visie** uit.

Als tweede stap wordt op basis van de geschetste visie ingegaan op de **vragen** rond pastoraat met ouderen. Vragen die niet direct een concreet antwoord krijgen, maar in een perspectief worden gezet. Dit is de inhoud van **deel II**.

Daarnaast blijkt dat gebrek aan **informatie** ook het proces in de weg staat. Een belangrijk hulpmiddel om de creativiteit te prikkelen is het aanreiken van gegevens en het verwijzen naar informatiebronnen.

Verschillende **vormen** van pastoraat met ouderen, gebaseerd op de geschetste visie, komen in een aparte ideeënmap² aan bod.

Visie, vormen en vragen zijn belangrijk, maar het raakt nog niet de kern. Onderling pastoraat met ouderen is geen techniek of werkwijze. Het is een manier om elkaar te inspireren en bezielen. Dat is waar het om gaat. Om elkaar enthousiast te houden. We zijn geen automaten of machines; we geven elke dag opnieuw vorm aan ons leven. We maken keuzen, we communiceren met elkaar, we zijn betrokken op de wereld om ons heen, hoe groot of hoe klein ook. Dat doen we vanuit ons geloof, onze inspiratie, bezieling. Bezield betekent letterlijk: vol vuur, geestdrift. Maar dat vuurtje blijft niet zomaar brandend. Dat moet van tijd tot tijd opgestookt worden. Daarom is het goed om rust en aandacht te hebben voor je innerlijke leven, voor wat er in je omgaat, wat je bezielt. En oog voor de buitenkant, de samenleving, de wereld en alles wat daar speelt. Aandacht voor bezinning vormt de kern van het pastoraat, ook van onderling pastoraat. Vandaar de titel van deze brochure: leef tijd! Het is als het ware een oproep om de tijd te nemen, te benutten om met aandacht te leven. Je hebt elkaar daarbij nodig. Want het is met geloven net als met liefde: dat kun je niet alleen. **LeefTijd: uitdaging tot onderling pastoraat met ouderen.**

² Er is gekozen voor een aparte map met ideeën. Deze zal met enige regelmaat bij de tijd gebracht worden, gezien de ontwikkelingen op het terrein van het pastoraat met ouderen.

